

**Material tematic sesiune clasică/ online de coaching/ consiliere profesională/ orientare în carieră,
individuală/ personalizată și/ sau de grup**

„DreptCompAct- COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT”, Cod proiect: 312957

Competențe transversale în domeniul juridic.

Analiza critică vs gândirea critică. (XXI)

Drumul de la problemă la soluție în viața fiecărui angajat. (J.6)

Este important să recapitulăm lista competențelor transversale care definesc o bună rezolvare a problemelor, respectiv raționamentul analitic și logic, evaluarea riscurilor, analiza problemelor și a cauzelor principale, și nu în ultimul rând gestionarea crizelor și răspunsul rapid la acestea, după ce ele s-au produs. În toată această conjunctură, gândirea critică este esențială fiecărui angajat pentru a-și eficientiza activitatea la job, deși unii angajatori doresc DOAR executanți, fără a accepta propuneri de îmbunătățire a activității.

Recapitulând definițiile acceptate de diferite specialități, constatăm, cum am mai consemnat în materiale anterioare, că analiza multidisciplinară este esențială pentru a obține o finalitate care să conțină esența din toate disciplinele care abordează gândirea critică (în cazul analizat).

”Gândirea critică este capacitatea de a gândi clar și rațional, înțelegând legătura logică dintre idei. Gândirea critică a făcut obiectul multor dezbateri și gândiri încă de pe vremea primilor filozofi greci precum Platon și Socrate și a continuat să fie un subiect de discuție în epoca modernă, de exemplu abilitatea de a recunoaște știrile false.

Gândirea critică ar putea fi descrisă ca abilitatea de a gândi reflectiv, analitic și independent. Aceasta implică evaluarea surselor, cum ar fi date, fapte, fenomene observabile și rezultatele cercetării. Persoanele cu o gândire critică dezvoltată pot trage concluzii rezonabile dintr-un set de informații și pot face cu ușurință diferența între detalii utile și mai puțin utile pentru a rezolva probleme sau a lua decizii.¹

Autorul articolului oferă cinci moduri de a-ți dezvolta gândirea logică, din perspectivă psihologică, știut fiind că un viitor jurist, indiferent de natura job-ului, TREBUIE să aibă o gândire logică dezvoltată, alături de alte

¹ <https://www.austral.ro/blog/ce-este-gandirea-critica-5-moduri-prin-care-iti-poti-dezvolta-aceasta-abilitate> 09.09.2021

abilități care sunt dobândite de-a lungul vieții, chiar și în facultate, sunt esențiale în exercitarea atribuțiilor într-un mod performant.

Astfel, unii angajatorii doresc candidați care să poată evalua o situație folosind gândirea logică și să ofere cea mai bună soluție. O persoană cu abilități de gândire critică va putea lua decizii în mod independent și nu va avea nevoie de controlul constant.

Analiza esenței conținutului abilităților implicate în gândirea critică demonstrează rolul acestora în viața fiecăruia dintre noi. O persoană cu abilități de gândire critică poate înțelege legăturile dintre idei, va determina importanța și relevanța argumentelor și ideilor, poate recunoaște, construi și evalua argumentele, va identifica inconsecvențe și erori în raționament. Abordarea problemelor într-un mod consecvent, sistematic, dar și reflectarea asupra justificării propriilor ipoteze, credințe și valori; va ajuta posesorul gândirii critice să nu poată fi manipulat, să observe în mod subtil adevărul din spatele imaginilor prezentate și ambalate prea frumos ca să fie adevărate.

În mod ideal, gândirea critică trebuie să fie făcută în mod obiectiv - adică fără influența sentimentelor, opiniilor sau părerilor personale - și se concentrează exclusiv pe informații factuale.

Cu toate acestea, din nou analizăm abilități necesare dezvoltării gândirii critice, precum observarea, analiza, interpretarea, reflectarea, evaluarea, interferența, explicația, rezolvarea problemelor și la final luarea deciziilor.

Gândirea critică funcțională implică următoarele abilități, aptitudini și capacități:

- Gândire în mod obiectiv și critic asupra unui subiect sau problemă;
- Identificarea argumentelor diferite care există în legătură cu o anumită problemă;
- Evaluarea unui punct de vedere pentru a determina validitatea, puterea și forța acestuia;
- Recunoașterea punctelor slabe sau negative care există în dovezi sau argumente;
- Observarea implicațiilor care ar putea exista în spatele unei afirmații sau argumente;
- Conturarea unui raționament structurat și sprijin pentru un punct de vedere pe care dorim să îl argumentăm.

Capacitatea individuală de a gândi critic variază în funcție de mentalitate, de educație, de capacitatea de a învăța pe parcursul vieții noastre din copilărie, adolescență, din viața de adult, din orice eveniment din viața personală și a semenilor noștri, din experiențele individuale care ne oferă argumentele necesare pentru a înțelege rolul gândirii critice în evoluția fiecăruia dintre noi.

De cele mai multe ori putem învăța să ne îmbunătățim capacitatea de gândire critică dezvoltând anumite activități de rutină, aplicându-le ulterior la unele probleme care apar în viața noastră, cum putem învăța și din experiențele semenilor noștri, fără a mai fi necesară experimentarea personală. Depinde de situații!

Odată ce înțegem teoria, îmbunătățirea abilităților de gândire critică necesită consecvență și practică. Deși, nu există o procedură standard de a dezvolta gândirea critică, există abilități asupra cărora poți insista (prezentate în articolul indicat ²), respectiv: identificarea situației, cercetarea, analiza situației, identificarea prejudecăților, abilitatea de a trage concluzii, determinarea relevanței....pentru a concluziona în cunoștință de cauză, fără manipulare, fără alterarea nivelului de conștiință individual, fără încălcarea liberului arbitru și a libertății celorlalți din jurul nostru.

1. Identificarea situației

Primul pas în procesul de gândire critică este identificarea situației sau problemei, precum și a factorilor care o pot influența. Odată ce ai o imagine clară a situației și a persoanelor, grupurilor sau factorilor implicați, începe analiza detaliată, critică care duce către următorul pas...al cercetării, pentru a contura soluțiile posibile. Metoda practică în această analiză atunci când te confrunți cu orice situație, problemă sau scenariu nou, implică în mod paradoxal....nu o atitudine activă spontană, ci dimpotrivă, oprirea pentru o clipă pentru a face un **inventar mental** al stării de fapt care implică trei întrebări importante și esențiale, respectiv: care pare să fie motivul pentru care acest lucru se întâmplă? și care ar fi rezultatul final, în condițiile date; și cum s-ar putea schimba acel final...de la prima vedere?

2. Cercetarea presupune analiza comparativă a argumentelor despre o situație, problemă, abilitatea de cercetare independentă fiind esențială. Aceste argumente trebuie să fie convingătoare, argumente care incumbă fapte și cifre care pot conduce la rezultate false, ar putea proveni din surse manipulate, discutabile.

² Idem 1

Calea de combatere a acestor manipulări este verificarea independent: găsește sursa informațiilor, corelează informațiile și cercetează atent și în baza propriei cunoașteri și a nivelul propriu de conștiință!

3. Identificarea prejudecăților este abilitatea considerată de către unii ”este extrem de dificilă”, deoarece prejudecățile sunt greu de recunoscut! Dar, o persoană cu **gândire critică** face tot posibilul pentru a evalua informațiile în mod obiectiv. În fiecare profesie poate fi folosit modelul judecătorului...evaluând afirmațiile ambelor părți ale unui argument, în contextul probelor, dar având permanent în vedere prejudecățile pe care le poate avea fiecare parte.

”Este la fel de important - și probabil mai dificil - să înveți cum să lași deoparte propriile părținiri personale care îți pot împiedica judecata. Trebuie să ai curajul să te cerți cu propriile gânduri și presupuneri, deoarece acest lucru este esențial pentru a învăța să vedem lucrurile din diferite puncte de vedere.”³

În primul rând, trebuie să fii conștient de faptul că există părtinire, că ești subiectiv. Așadar, atunci când evaluezi informații sau un argument, pune-ți întrebări esențiale care să te ajute să înțelegi mecanismele gândirii care te ajută să iei deciziile cât mai corect în contextul dat. Aceste întrebări sunt:

- Cine beneficiază de acest lucru? (cunoscut în alte culturi urmează banii – sau follow the money- și vei găsi eventuala sursă de manipulare a informației!)
- Sursa acestor informații este sigură? (cine decide care e o sursă sigură, ce se include în noțiunea de siguranță în contextul dat?)
- Sunt trecute cu vederea, ignorate sau lăsate în afară anumite informații? (dacă da, cine ar avea interesul să modifice adevărul prin furnizarea de informații eronate, falsificate?)

4. Abilitatea de a trage concluzii presupune capacitatea de a deduce și trage concluzii pe baza informațiilor prezentate care în timp se poate transforma într-o abilitate, dacă este exersată și dezvoltată! Este un element esențial în dezvoltarea și folosirea gândirii critice în viața de zi cu zi. Informațiile nu vin întotdeauna cu un rezumat care să și explice semnificația acestora, dar uneori vin gata prelucrate, dacă sunt manipulate...oferind cititorului deja soluții, propuneri de acțiune, etc. Este necesară totodată evaluarea informațiilor oferite în

³ Idem 1

contextul general, dar și analiza acestora în mod particular, pentru a fi în final capabil să concluzionezi pe baza datelor brute.

”Abilitatea de a deduce îți permite să extrapolezi și să descoperi rezultate potențiale atunci când evaluezi un scenariu. De asemenea, este important să reții că nu toate concluziile vor fi corecte. Când te confrunți cu un nou scenariu sau situație de evaluat, încearcă mai întâi să descoperi indicii - lucruri precum titluri, imagini și statistici prezentate în mod vizibil - și apoi fă o pauză pentru a te întreba ce crezi că se întâmplă”; sunt recomandări, sugestii care ajută în formarea și dezvoltarea abilității de a concluziona în baza unor informații, date concrete.

5. Determinarea relevanței este una dintre cele mai provocatoare părți ale gândirii critice, deoarece în timpul analiza unei situații este dificil de a afla ce informații sunt cele mai importante a fi luate în considerare, pentru a putea discerne între informații și date adevărate, cu adevărat importante pentru luarea unei decizii corecte, și informații eronate, manipulate. În multe scenarii, vi se vor prezenta informații care pot părea relevante, dar ar putea fi doar date minore de luat în considerare, care însă ar putea modifica soluția, decizia corectă, dacă nu s-ar activa gândirea critică pentru alegerea deciziei corecte, conforme cu adevărul relevant și cu propria conștiință.

”Așadar, cel mai bun mod de a determina relevanța unei informații este stabilirea unei direcții clare în ceea ce încerci să afli. Trebuie să găsești o soluție? Trebuie să identifice un tipar? Dacă îți dai seama de obiectivul tău final, îl poți folosi pentru a-ți forma propria judecată despre ceea ce este relevant. Chiar și cu un obiectiv clar, totuși, poate fi dificil să se determine ce informații sunt cu adevărat relevante. O strategie pentru combaterea acestui lucru este întocmirea unei liste fizice a datelor clasificate în ordinea relevanței. De acolo, poți restrânge atenția asupra subiectelor mai puțin clare care se află în mijlocul și josul listei pentru o evaluare ulterioară.”⁴

Iată de ce, în acest context, determinarea relevanței are rolul ei important în modul în care analizăm informațiile și ne activăm, după o analiză aprofundată, ...gândirea critică.

⁴ Idem 1

<https://www.austral.ro/blog/ce-este-gandirea-critica-5-moduri-prin-care-iti-poti-dezvolta-aceasta-abilitate>

Concluzii: Fără doar și poate, gândirea critică în justiție este importantă, esențială pentru o administrare corectă a justiției și presupune analizarea dovezilor fără prejudecăți, testarea logicii argumentelor și evitarea erorilor de înțelegere. Exemple cheie în care gândirea critică este esențială includ demontarea unui martor mincinos, separarea faptelor de opinii și testarea probelor științifice.

Astfel, de exemplu evaluarea mărturiilor și a probelor se realizează prin *analiza contradicțiilor*, *verificarea interesului personal* dar și *testarea probelor tehnice administrate*.

În situația analizei contradicțiilor, un exemplu des întâlnit în practică este acela în care judecătorul/avocatul observă că declarația unui martor nu se potrivește cu urmele fizice de la locul faptei. Verificarea interesului personal este relevant atunci când se analizează dacă un martor are un motiv ascuns să mintă (de exemplu, o dușmănie veche sau o înțelegere cu procurorii pentru o pedeapsă mai mică). Testarea probelor tehnice devine relevantă atunci când avocatul contestă un raport medico-legal, cerând explicații suplimentare despre cum au fost păstrate probele ADN, pentru a elimina riscul unei contaminări. (de exemplu)

Argumentarea și logica juridică nu funcționează fără o gândire critică dezvoltată. Astfel, *demontarea falselor analogii* apare în practică atunci când procurorul sau avocatul respinge o comparație făcută în instanță care pare la fel, dar are diferențe majore în lege sau în situația de fapt. *Evitarea capcanelor emoționale* este funcțională atunci când judecătorul ignoră mila sau revolta publică și se uită strict la textele de lege și la probele dovedite.

Cu toate acestea este bine cunoscut că administrarea justiției în sistemul de drept autohton, de sorginte francophonă are statuat principiul prin care judecătorul analizează și judecă ”în spiritul și litera legii!”

Verificarea surselor este esențială pentru toate părțile implicate într-un proces. Astfel se verifică dacă o decizie anterioară (precedentul) se aplică cu adevărat în cazul analizat sau dacă legea s-a schimbat între timp.

Diferența dintre proba directă și cea indirectă în evaluarea critică este importantă pentru sistemul de justiție.

Diferența principală constă în numărul de pași logici necesari pentru a demonstra vinovăția sau nevinovăția. Proba directă confirmă fapta imediată, în timp ce proba indirectă cere o suită de interferențe logice, conexiuni care necesită analiza atentă a probelor.

Proba directă demonstrează un fapt în mod autonom, fără să lase loc de interpretări sau presupuneri. Cu toate acestea, proba directă presupune *mecanismul logic* al legăturii dintre probă și adevăr (legătură care este imediată, cunoscută în drept ca legătură de cauzalitate). Un exemplu clasic este acea filmare clară în care se vede fața suspectului în timp ce comite o infracțiune, sau declarația unui martor ocular care spune: „L-am văzut când a lovit victima”. În această situație evaluarea critică este realizată de judecătorul care verifică **doar** autenticitatea probei. Se analizează dacă filmarea este reală sau dacă martorul are probleme de vedere ori motive să mintă.

Proba indirectă sau circumstanțială dovedește doar un fapt adiacent, din care judecătorul trebuie să deducă, prin logică, faptul principal. În această situație mecanismul logic presupune construirea unui lanț de raționamente pentru a ajunge la o concluzie. Un exemplu clasic îl constituie amprente suspectului identificate pe arma crimei găsită la două străzi distanță, sau mesaje de amenințare trimise de suspect victimei cu o zi înainte de incident. Evaluarea critică se realizează atunci când riscul de eroare este mult mai mare aici.

O singură probă indirectă nu este aproape niciodată suficientă pentru o condamnare. În această situație, gândirea critică impune coroborarea mai multor indicii independente (amprente + motiv + lipsa unui alibi) care să excludă orice altă explicație logică în afară de vinovăție.

Exemple de gândire critică din domenii diferite oferă alte dovezi concrete care indică importanța formării, dezvoltării și aplicării unei gândiri critice pentru a avea o viață echilibrată și pentru a nu greși judecând după aparențe, judecând cartea după coperti! (și nici măcar după cuprins... ceea ce presupune profunzime în analiza conținutului...care implică efort, atenție, de multe ori ieșirea din starea de confort, pentru a nu prelua informațiile de la alții, ci a analiza în profunzime, fără să ne lăsăm ”păcăliți” de prejudecăți și stereotipuri funcționale în orice societate, indiferent de cultură)

Circumstanțele care necesită o gândire critică variază în funcție de domeniu. Câteva exemple includ:

- O asistentă de triaj analizează cazurile la îndemână și decide ordinea în care pacienții ar trebui tratați.
- Un instalator evaluează materialele care s-ar potrivi cel mai bine unui proiect.
- Un avocat examinează probele și elaborează o strategie pentru a câștiga un caz sau pentru a decide dacă se soluționează în afara instanței.
- Un manager analizează formularele de feedback ale clienților și folosește aceste informații pentru a dezvolta o sesiune de instruire a serviciilor de ”customer clients” pentru angajați.

În concluzie, a fi obiectiv este o parte fundamentală din **gândirea critică**, iar obiectivitatea presupune analiza problemei fără a permite ca părerile personale, emoțiile sau presupunerile să influențeze modul în care gândim. Un puternic gânditor critic va analiza o problemă numai pe baza contextului și a faptelor colectate, după efectuarea unei cercetări amănunțite și imparțiale.